

Leestijd ongeveer 9 minuten

Vanuit alle hoeken van Vlaanderen kwamen ze. De oproep tot circulair brainstormen van ROC (Responsible Office Circulair), een initiatief van Bosta, de vakfederatie van de kantoor- en schoolartikelen, papier en aanverwante producten werd gehoord en beantwoord.

Onze host

Onze host van vandaag is erkend afval inzamelaar Renewi.

We komen samen op de campus in Evergem.

Wouter van Ecosmart, een dochteronderneming van Renewi, geeft ons een interessante presentatie over hun werking en hun doelen op het gebied van circulariteit. Zeer inspirerende beelden, vaststellingen en huidige en toekomstige trends worden ons duidelijk of nog duidelijker. Dit is geen afvalverwerkend bedrijf. Dit is de goudmijn van onze maatschappij. Hier worden de grondstoffen van gisteren weer klaargemaakt voor de volgende loop van morgen. Renewi is als een spin in het web en beheert en controleert de brandstof in de motor van onze circulaire economie van de toekomst. Niet dat ze al tevreden zijn, neen er moet alle dagen geïnnoveerd en geïnvesteerd worden om aan de uitdagingen tegemoet te kunnen blijven komen.

Als we op het terrein de rondleiding krijgen, wordt het nog duidelijker welke belangrijke taak ze hier doen. De mensen die het afval ophalen, sorteren, soms zelfs met de hand, en klaarmaken voor de nieuwe bestemming zijn de helden van onze wereld. Spontaan applaus ontstaat bij onze groep.

Onze deelnemers

Iedere schakel van de keten van onze industrie was vertegenwoordigd in onze groep van deelnemers aan deze brainstorm. Zowel de Vlaamse overheid departement omgeving, fabrikanten, groothandels, verdelers als adviseurs circulariteit waren aanwezig. Dat aangevuld met de experten van Renewi was het een ideale groep om de middag aan te vangen met onze brainstorm. Maar niet voor we met veel smaak en dankbaarheid mochten genieten van de culinaire geneugten van Djar. Een startup die verrassende en lekkere catering aanbiedt in herbruikbare borden van glas.

De brainstorm

Alle vragen en suggesties die waren binnengekomen heeft onze groep aangevuld en gecombineerd tot 7 kernvragen. De eerste 4 kernvragen werden behandeld. De andere vragen zijn voor de brainstorm 2 die nog wordt gepland. **Actiepunten zijn in het groen.** De vragen in volgorde van prioriteit:

- 1) Hoe kunnen we onze logistiek en retourlogistiek meer circulair maken?
- 2) Hoe kunnen we klanten overtuigen van circulaire waarde en een betere TCO (Total Cost of Ownership of totale kost van eigendom)?
- 3) Door wat worden we gemotiveerd om in circulariteit te investeren?
- 4) Hoe kunnen we gefundeerde circulaire beslissingen nemen op basis van onafhankelijke betrouwbare informatie?
- 5) Kunnen verdelers samenwerken om circulariteit te bevorderen?
- 6) Klanten verplichten ons om onze supply chain risico's in beeld te brengen, hoe pakken we dat het beste aan?
- 7) Wat kunnen we doen om circulariteit bij de jeugd nog meer bekend te maken?

Uit de brainstorm kwamen de volgende suggesties en oplossingen:

1) Hoe kunnen we onze logistiek en retourlogistiek meer circulair maken?

- a. Alhoewel grondstoffen die onze producten na hun levens einde opleveren van strategisch belang zijn voor onze fabrikanten en verdelers zijn wij ervan overtuigd dat we daar geen toegang tot zullen krijgen door ze zelf bij klanten op te halen om de verschillende hierna genoemde redenen.
- b. Uit verschillende testen bij klanten blijkt dat het volume dat wordt teruggegeven onvoldoende groot is om een aparte retourlogistiek economisch en ecologisch verantwoord te maken.
- c. Zakelijke klanten en overheid stellen het niet op prijs als zij naast de wettelijk verplichte voorsortering van afval ook nog eens verschillende terughaaldozen van verdelers of fabrikanten hebben staan die ze moeten vullen.
- d. Het is voor gebruikers zeer moeilijk om te weten welke product in welke retourdoos moet.
- e. Om afval op te halen moet je een EURAL code goedkeuring hebben dus dat kan niet op een wettelijke manier door onze verdelers worden georganiseerd. Bovendien hanteren de verschillende regio's in België dan nog verschillende wet- of regelgevingen. Er moet worden rekening gehouden met bijvoorbeeld VLAREM in Vlaanderen.
<https://www.vlaanderen.be/publicaties/europese-afvalstoffenlijst-ural-handleiding>
- f. Gesorteerd afval ophalen om daar opnieuw hetzelfde product van te maken is blijkbaar wel toegestaan als uitzondering (voorbeeld papier, inkt en tonerscartridges) en die worden nu ook door dealers terughaald bij een volgende levering.
- g. Het voegt wellicht juist CO2 toe als er naast het wettelijk verplichte voorsorteren van afval nog andere stromen worden ingezet.
- h. Na ophaling moet het afval in fracties worden gescheiden en op een circulaire manier worden verwerkt en dat is niet de functie noch de specialisatie van onze verdelers of fabrikanten, tenzij die daar een opportuniteit in gaan zien en zich diversifiëren tot erkend afvalophaler en verwerker.
- i. Om zo veel mogelijk RA (Rest Afval) te vermijden lijkt ons wel mogelijk om met partijen zoals Renewi een terughaalstelsel (ondersteund door goede gebruikerscommunicatie) op te zetten voor onze artikelen die niet in de bestaande fracties (papier, PMD,...) terecht kunnen. Dat kan het voor onze klanten gemakkelijker maken. Het kan er ook voor zorgen dat wij onze producten en de circulaire ontwikkeling van die producten beter kunnen afstemmen op de volgende loop of recyclage door goed te overleggen met afvalverwerkers en verdelers en fabrikanten (zoals nu op klantniveau al frequent gebeurt). **Is Bosta / ROC bereid om met partijen als Renewi hierover te onderhandelen en een "sectorakkoord" met hen af te sluiten?**
- j. Om logistiek in onze branche meer circulair te maken werden de volgende zaken genoemd:
 - i. Depot aan de rand van de stad waar men goederen kan afzetten en die vervolgens door eigen CO2 vrij transport van bedrijven, overheden, of een "cityservice" naar plaatsen in de stad worden gebracht.
 - ii. Alhoewel eigen leveringen klantenbindend zijn kan het een circulaire oplossing zijn om je producten samen met pakjes van andere leveranciers te laten leveren bij klanten.
 - iii. CO2 vrij zoals "bakfietsleveringen" in de stad voor laag volume en laag gewicht leveringen.
 - iv. Consignatie via kastsystemen of automaat.

- v. Frequente spoedleveringen de volgende dag zijn maatschappelijk en circulair gezien onverantwoord. Het is onze suggestie om dit te vermijden door minimum bestelbedrag, langere levertijd of een bijdrage door de klant in de leverkost te hanteren. In praktijk vinden klanten dit op termijn zelfs beter (o.a. in verband met deeltijds werken) blijkt uit tests.
- k. Leveren met retourboxen is wel degelijk mogelijk blijkt uit praktijktesten. De financiële afhandeling daarvan kan op kleinschalige wijze in vertrouwen met de klant of met een "leeggoed" systeem. Om dit op te schalen zal er wel een "systeem" van "leeggoed" nodig zijn. Dit kan wel extra administratie vragen. Eén van de Circulaire Kickstart startups hebben een systeem van retourboxen voor de voedingsindustrie ontwikkeld inclusief de financiële afhandeling ervan.

We zullen de retourbox testers uit onze branche daarmee in contact brengen voor kruisbestuiving.

Op uw vraag (via kathleenbosteels@responsible-office.be) brengen we u graag in contact met verdelers die retourbox testen in onze branche.

2) Hoe kunnen we klanten overtuigen van circulaire waarde en betere TCO (Total Cost of Ownership of totale kost van eigendom)?

- a. Bij de overheid zal dat moeilijk zijn. Er zijn al wat goede voorbeelden dat men verder kijkt dan de prijs alleen maar het zal nog een hele tijd duren voor dat algemeen wordt. Men kan er ook vanuit gaan dat de aankoper/aanbesteder altijd zal worden aangestuurd om voor een betere prijs te gaan. Ook voor circulaire oplossingen verwachten we dat. Als je TCO (bij de aankoop iets meer betalen dat je terugwint tijdens en na het leven van het product) wil aantonen zal dat moeilijk gaan bij de aankoper/aanbesteder. Je maakt een kans om dit bij de politiek of bij een financieel verantwoordelijke van de overheid te bepleiten maar dat is een zeer moeilijke weg.

- b. Kan Bosta of ROC als vakfederatie geen communicatie opzetten naar de overheid dat niet naar TCO kijken maatschappelijk onverantwoord is? De overheid moet maar eens consequenter worden op dit vlak.
Kan Bosta of ROC aanbestedingen die de plank misslaan qua circulariteit en TCO in onze branche verzamelen en daar de overheid periodiek mee confronteren door hen meer circulaire oplossingen voor te stellen tijdens een markt dialoog?
- c. Als er wetten zijn of regelgeving is die circulariteit verhindert, kan de wetgever daar misschien iets aan doen.
De aanwezige overheid zal ons de coördinaten van die dienst doorgeven.
- d. TCO krijgt meer kansen bij het bedrijfsleven op voorwaarde dat je met het juiste niveau praat (verantwoordelijke budget of maatschappelijk verantwoord ondernemen).
- e. Kan Bosta / ROC via een symbooldossier "zoals het hervullen van schrijfmateriaal" een campagne lanceren om bedrijven, overheid en particulieren te overtuigen van de noodzaak om "betere" en "langer bruikbare" producten te kopen. Zijn hier subsidies voor beschikbaar?
- f. Misschien met financiële incentives zoals het niet circulaire product duurder maken door daar de kost voor het milieu bij te rekenen: tip voor fabrikanten uit onze branche.
- g. Misschien met financiële incentives zoals terugkoopgarantie voor circulaire producten.
- h. We hebben MINDER (efficiëntie en effectiviteit kan ook circulair zijn) maar BETERE (circulair ontwikkelde) producten nodig in onze branche: een uitdaging voor onze fabrikanten en groothandels.
- i. Dus niet alleen focus op gerecycleerd en recycleerbaar maar vooral op ecodesign. We roepen ALLE FABRIKANTEN op daar snel werk van te maken.
- m. We vragen ook dat er meer fabrikanten met een delegatie aanwezig zullen zijn op de volgende ROC brainstorm.
- n. Kan ROC meer uitleg geven over hoe fabrikanten circulaire producten kunnen ontwikkelen en hoe ecodesign in te voeren opnemen in ROC best practices of er een seminar voor organiseren?
- o. Kan Bosta, ROC of de Paper Show veel tam tam in de media maken rond de verkiezing van producten uit onze branche die op een circulaire manier zijn ontwikkeld? Misschien kunnen de verdelers die de Paper Show bezoeken elektronisch via smartphone die verkiezing beslissen in het bijzijn van vakpers, nationale pers en een relevante delegatie van de overheid?
- p. Kunnen we "klanten cases" maken die vertellen over circulaire keuzes die zij voor onze producten hebben gemaakt en hoeveel TCO of CO2 ze daardoor hebben bespaard? Kunnen we dit publiceren in de pers, op sociale media en ROC website?

3) Door wat worden we gemotiveerd om in circulariteit te investeren?

- a. Motivatie werkt volgens ons niet, anders zou het al gebeurd zijn. Gevestigde fabrikanten blijven nog te veel hun bestaande cash cows melken en circulaire producten ontwikkelen kan de bestaande machtsverhoudingen verstoren. Met als risico dat concurrentie van buiten deze branche zou kunnen komen en dat is voor de gevestigde fabrikanten een reëel risico.
- b. Het is wellicht de taak van de vakfederatie Bosta / ROC om fabrikanten die lokaal of internationaal zijn georganiseerd te helpen en te informeren over hoe men circulaire producten kan ontwikkelen. Zie paragraaf 2n.

- c. We verwachten dat de komende Europese Milieu wetten en regelgeving (voorbeeld uniforme oplaadkabels voor smartphones / computers) druk zal leggen op fabrikanten. Om te vermijden dat fabrikanten te laat beginnen aan de transitie is het ook van belang dat de vakfederatie in het belang van de branche informerend optreedt. **Of moet dit op Europees niveau gebeuren** aangezien die Europese wetten allemaal op dezelfde manier op hetzelfde moment naar lokale wet zullen worden vertaald. Misschien kan het bundelen van krachten meer middelen beschikbaar maken.
 - d. De Franse ecotaks op inkt en toners is een voorbeeld van negatieve motivatie die wel werkt.
 - e. Klanten zijn zeer behoudsgezind in onze branche en willen de producten kopen die ze gewoon zijn te kopen. Maken we meer kans om jongeren te overtuigen als toekomstige klanten door de **sociale media nog meer te gebruiken als communicatiemiddel voor ROC en circulariteit?**
 - f. Een logo voor circulariteit is niet mogelijk omdat circulariteit geen objectief definieerbaar begrip is. Zou een soort nutriscore nuttig zijn als communicatietool? De score op RO is dat eigenlijk al, **kunnen we die vereenvoudigen naar zoiets als een nutriscore?**
- 4) Hoe kunnen we gefundeerde circulaire beslissingen nemen op basis van onafhankelijke betrouwbare informatie?

Er is wellicht al heel wat beschikbaar zoals bijvoorbeeld tabellen hoeveel CO2 een bepaalde activiteit genereert en dus ook kan besparen. Dat zou de KMO's in onze branche kunnen helpen om op een eenvoudige manier prioriteiten te stellen in de aanpak om meer circulair te worden. Onderzoek van de Europese commissie laat bijvoorbeeld zien dat 75% van de uitgestoten broeikasgassen te wijten zijn aan energieverbruik en productie, dus dat kan al een prioriteitsstelling aangeven. **Kan iemand eens uitzoeken wat voor tools er beschikbaar zijn en/of <https://ecoinvent.org/the-ecoinvent-database/> ons kan helpen?**

Dank

Een bijzondere dank aan Renewi voor de hosting en aan de deelnemers voor hun gewaardeerde input en aan moderator Carlo Bollen van de Responsible Office commissie.

ecosmart

Zie bijlage de presentatie die werd gegeven tijdens de brainstorm met daarin ook alle binnengekomen vragen en suggesties.

De conclusies en dit verslag kwamen tot stand door de samenwerking van alle deelnemers aan de brainstorm.